

Viri in literatura

1. Azaryahu, M. 1996: The power of comemorative street names. *Environment and Planning D: Society and Space* 14-3.
2. Azaryahu, M. 1997: German reunification and the politics of street names: the case of East Berlin. *Political Geography* 16-6.
3. Brummel, P., Oleynik, M. 2018: Kazakhstan. Chalfont Saint Peter.
4. Capital of Kaszakhstan, 2022. Medmrežje: <https://web.archive.org/web/20210415101634/https://samarkandtours.com/kazakhstan/nursultan/> (3. 10. 2022).
5. Encyclopedia Britannica 2022. Medmrežje: <https://www.britannica.com/place/Almaty-Kazakhstan> (3. 10. 2022).
6. From Bozok to a Modern Capital: the Long Journey Astana has Made Thus Far. Medmrežje: <https://e-history.kz/en/news/show/7144/> (3. 10. 2022).
7. Gabrovec, M., Urbanc, M. 2005: Krajevna imena: poligon za dokazovanje moči in odraz lokalne identitete. *Geografski vestnik* 77-2.
8. Geršič, M., Kladnik, D. 2016: Street-name changes in Ljubljana. Place-name changes: proceedings of the Symposium in Rome, 17-18 November 2014. Hamburg.
9. Great Soviet Encyclopedia 2022. Medmrežje: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/bse/148515/%D0%A6%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0> (3. 10. 2022).
10. Hillairet, J. 2017: *Connaissance du Vieux Paris*. Paris.
11. Kazakhstan prestolnico Astano preimenoval v Nursultan 2019. Medmrežje: <https://www.rtvlo.si/svet/azija-z-oceanijo/kazahstan-prestolnico-astano-preimenoval-v-nursultan/483186> (3. 10. 2022).
12. Kladnik, D., Perko, D. 2013: Slovenska imena držav. Ljubljana.
13. MacWilliam, I. 1994: In Virgin Lands, a Dream Ends. *The Moscow Times*. Medmrežje: <https://web.archive.org/web/20150114232557/http://www.themoscowtimes.com/sitemap/free/1994/4/article/in-virgin-lands-a-dream-ends/213516.html> (3. 10. 2022)
14. Nursultan tudi uradno znova Astana, predsednik omejen na le en mandat, 2022. Medmrežje: <https://www.rtvlo.si/svet/azija-z-oceanijo/nursultan-tudi-uradno-znova-astana-predsednik-omejen-na-le-en-mandat/640761> (3. 10. 2022).
15. Online etymology dictionary 2022. Medmrežje: https://www.etymonline.com/word/Cossack?ref=etymonline_crossreference (3. 10. 2022).
16. Place de la Concorde 2022. Medmrežje: https://en.wikipedia.org/wiki/Place_de_la_Concorde (3. 10. 2022).
17. Pospelov, E. M. 1993: Imena gorodov: včera i segodnja. (1917–1992). 'Toponimičeskij slovar'. Moskva.
18. Šimunović, P. 2009: Uvod v hrvatsko imenoslovje. Zagreb.
19. The history of Astana 2013. Medmrežje: <https://web.archive.org/web/20141007033517/http://astana.gov.kz/en/modules/material/42> (3. 10. 2022).

Preteklost in prihodnost - 16. bienalni simpozij in monografija GIS v Sloveniji

27. 9. 2022, Atrij ZRC SAZU (Ljubljana)

Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU je v sodelovanju z Oddelkom za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani, Zvezo geografov Slovenije in Zvezo geodetov Slovenije konec septembra v Atriju ZRC SAZU organiziral 16. bienalni simpozij Geografski informacijski sistemi v Sloveniji. Letošnji simpozij je bil tudi jubilejni, saj je od organizacije prvega minilo 30 let, zato so na srečanju poseben poudarek namenili tudi obletnici simpozija. Program dogodka je bil podaljšan za eno sekcijo predstavitev referatov, skupno je prispevke predstavilo 12 avtorjev. Na dogodku se je srečalo približno 70 raziskovalcev, strokovnjakov, pedagogov, uporabnikov in proizvajalcev geografskih informacijskih sistemov iz cele Slovenije. Predstavili so najnovije stanje na tem področju, se ozrli v prihodnost razvoja geografskih informacijskih sistemov, izmenjali izkušnje ter vzpostavili nove in utrdili že utečene strokovne vezi. Obletnico simpozija pa so zaznamovali s podelitvijo nagrad Zlati kompas za uspešno 30-letno delo na področju GIS-ov. Prejela sta jo dr. Marko Krevs in dr. Drago Perko. Oba nagrajenca sta edina, ki sta soorganizirala vse dosedanje simpozije od prvega leta 1991, dr. Perko pa je tudi ustanovitelj zbirke GIS v Sloveniji, v kateri je doslej v 16 monografijah izšlo že 425 poglavij, ki so jih pripravili strokovnjaki najrazličnejših področij. Simpozij so sklenili z druženjem ob torti in šampanjcu.

Po tradiciji je ob simpoziju izšla tudi monografija z naslovom *Preteklost in prihodnost*. V njej je na 349 straneh zbranih 27 prispevkov. Njihovi avtorji prihajajo z različnih strokovnih področij, kot so geografija, geomorfologija, geologija, naravne nesreče, ekologija, geodezija, promet, telekomunikacijska infrastruktura, kulturna dediščina, daljinsko zaznavanje in druga. Prav tako so si med seboj različni prispevki, ki jih, z izjemo prvega, lahko razdelimo na več vsebinskih sklopov. Devet jih je usmerjenih v fizičnogeografske vsebine, pomemben sklop predstavljajo vsebine na temo mobilnosti, ostali prispevki pa so z zelo različnih vsebinskih področij.

Prvi prispevek v zbirki analizira vse dosedanje monografije. Avtorji ugotavljajo, da je bilo v vseh knjigah, razen v drugi, več znanstvenih kot preglednih prispevkov, razmerje med teoretičnimi in aplikativnimi prispevki pa se je med posameznimi knjigami bolj izrazito spreminjalo. Glede na vsebinska področja v zadnjih letih narašča število prispevkov na temo prostorskih in prostorsko-časovnih analiz, modeliranja in simulacij, prostorskih podatkov in geoinformacijskih projektov, manj pa je vsebin s področij aplikacije GIS-ov, lokacijskih storitev, daljinskega zaznavanja, naravnih virov in vplivov na okolje. Tematik izobraževanja ter GIS-ov v e-upravljanju in e-poslovanju pa v zadnjem obdobju sploh ni več.

Dva prispevka fizičnogeografskega sklopa obravnavata geomorfologijo kraškega reliefa. Prvi predstavlja uporabo semivariogramov za določanje anizotropnih lastnosti kraškega površja. Nakazujejo tako stopnjo anizotropije na podlagi digitalnega modela reliefa kot tudi smer, v kateri se površje najbolj spreminja. V drugem prispevku so prikazani rezultati kombinacij metod terestričnega in letalskega 3D laserskega skeniranja ter strukturno-geološkega kartiranja jame in površja za določanje geomorfoloških in hidrogeoloških povezav med jamo Polina peč in nadležnimi vrtačami. Sledi poglavje o zasnovi in izvedbi modela RUSLE pri modeliranju vodne erozije tal v Sloveniji ter prispevek Slovenije pri izdelavi Globalne karte erozije tal FAO. V naslednjem prispevku so se avtorji osredotočili na študijo ocene vezave organskega ogljika v tla kmetijskih zemljišč Slovenije za obdobje 2020–2040. Ocene bodo omogočile boljše vsebinsko in prostorsko usmerjanje ukrepov trajnostne kmetijske pridelave. Monografija se nadaljuje s prispevkoma na temo plazenja. Prvi se osredotoča na to, kako bo sezonskost padavin vplivala na zemeljske plazove do sredine 21. stoletja, drugi, ki temelji na kombiniranju različnih spremenljivk analize reliefnih značilnosti, pa na določanje potencialnih območij proženja snežnih plazov. V naslednjem prispevku je predstavljena povezanost spektralnih vrednosti satelitskih posnetkov in meritev pri spremljanju vodnega potenciala v vinogradih. Sledi prispevek na temo izračuna višinske razlike do najbližjega vodotoka na podlagi normaliziranega digitalnega modela višin (HAND),

ki je bil prvotno razvit za kartiranje poplavne ogroženosti, uporaben pa je tudi pri napovedovanju suše, erozije prsti in določanju virov podzemnih voda. V zadnjem prispevku fizičnogeografskega sklopa je predstavljena uporaba polavtomatske metode zaznavanja vrtač za določanje morfoloških in morfoloških značilnosti tistih vrtač, kjer so evrazijski risi ulepili parkljarje.

Sledi sklop šestih poglavij, ki obravnavajo mobilnost v širšem pomenu besede tako z vidika procesa kot z

vidika infrastrukture. V prvem prispevku se avtorji osredotočajo na analizo funkcionalnih regij srednješolske mobilnosti, ki so jih opredelili kot območja posplošitve tokov mobilnosti srednješolcev med občinami njihovega stalnega prebivališča in srednješolskega izobraževanja. Sledi prispevek, v katerem avtorji predstavljajo spletno GIS aplikacijo za vodenje evidence prometne signalizacije državnih cest – WEPS, ki omogoča dosledno evidenco sprememb prometne ureditve in zamenjave prometne signalizacije. V naslednjem prispevku avtorji

Slika 1: 1) Pozdravni nagovor dr. Ota Lutharja, direktorja ZRC SZAU (foto: Igor Lapajne); 2) Predavanje Klemna Čotarja na temo samodejne klasifikacije oblaka točk (foto: Špela Čonč); 3) Predavanje Mateje Breg Valjavec o določanju geomorfoloških in hidrogeoloških povezav med vrtačami in jamo Polina peč s 3D laserskim skeniranjem (foto: Špela Čonč); 4) Dobitnika nagrade Zlati kompas, dr. Drago Perko in dr. Marko Kreus, med rezanjem slavnostnih tort (foto: Špela Čonč).

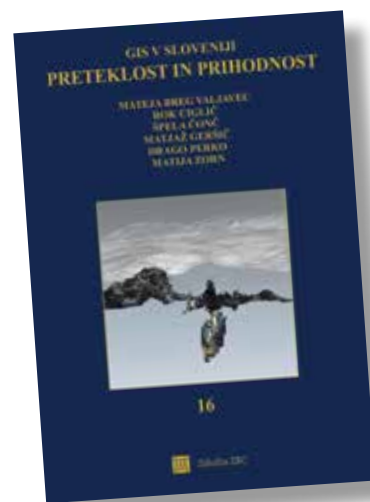
primerjajo dostopnost postajališč javnega potniškega prometa na podlagi metode zračne razdalje in metode na podlagi prometnega omrežja. Ugotovljajo, da prva metoda močno preceni dejansko dostopnost postajališč, in predlagajo uporabo metode, ki temelji na podlagi prometnega omrežja. Rezultati naslednje študije, ki predstavlja uporabo GIS orodij pri analiziranju pokritosti Slovenije s polnilnimi postajami za električne avtomobile, lahko pripomorejo pri prostorskem načrtovanju umeščanja polnilnih postaj v prostor. V naslednjem prispevku je predstavljena geoinformacijska podpora kvantitativni kategorizaciji planinskih poti in ugotavljanju nevarnih odsekov v visokogorju, kjer bi bilo smiselno namestiti dodatna varovala. V zadnjem poglavju iz sklopa mobilnosti avtorji za območje celotne Evrope analizirajo mobilnost študentov programa *Marie Skłodowska-Curie action*.

Preostalih 11 prispevkov tematsko spada v zelo različna vsebinska področja. V prvem prispevku tega sklopa je predstavljen model kakovosti življenja v Sloveniji kot bolj celovita alternativa dosedanjemu ugotavljanju razvitosti območij, ki temelji na ekonomskih vidikih razvoja. Zanimiva sta tudi prispevka o izdelavi kart pokritosti mobilnega omrežja 4G, ki prikazujejo pokritost Slovenije z mobilnim signalom posameznega operaterja, ter uporabnosti telematike in GIS-ov v zavarovalništvu na primeru mobilne aplikacije DRAJV, ki temelji na oceni tveganja voznih navad posameznika. Sledi prispevek o geodetski izmeri, digitalizaciji rapalske meje in preseku

s historičnim ter aktualnim stanjem zemljiškega katastra. V naslednjem prispevku je predstavljen pregled in razvoj geografskih informacijskih sistemov na Geodetski upravi Republike Slovenije, od njihovih začetkov, uporabe v sedanjosti do načrtovane uporabe v prihodnosti. Avtorici naslednjega prispevka predstavljata zbirko topografskih podatkov, ki se vodi v obliki državnega topografskega modela v merilu 1 : 5000. Sledi prispevek o spletni aplikaciji Flai.ai, ki uporabniku omogoča uvoz lastnih podatkov lidarskega oblaka točk, njihov pregled, samodejno klasifikacijo, filtriranje in izdelavo modelov površja. V luči aktualne energetske krize je zanimiv prispevek, v katerem avtorji analizirajo orientacijo streh stavb v Sloveniji, kar je eden ključnih podatkov za izračun realnega potenciala postavitve sončnih elektrarn. Ugotovili so, da bi lahko zadostile za 70 % sedanje proizvodnje električne energije v Sloveniji. Avtorja naslednjega prispevka obravnavata klasifikacijo pokrovnosti z uporabo globokega učenja na časovnih vrstah podatkov PlanetScope. V predzadnjem prispevku avtorji analizirajo potencialno uporabnost zbiranja prostovoljnih fotografij topografskih sprememb za zajem vektorskih podatkov in/ali pridobitev atributnih podatkov, v zadnjem pa je predstavljena uporabnost GIS orodij pri standardizaciji zemljepisnih imen s poudarkom na hidronimih.

Monografija torej razkriva zelo raznolike vidike in uporabnost geografskih informacijskih sistemov na področju številnih strok. Spodbudno je, da v Sloveniji uporaba GIS-ov vztrajno

narasča, tudi na nekaterih doslej manj zastopanih področjih, kot so zgodovina, ekologija, zavarovalništvo, mobilna tehnologija in še nekatera.

Knjiga je na voljo v tiskani obliki, v digitalni pa na spletni strani: <https://doi.org/10.3986/9789610506683>.

Več o ostalih monografijah iz knjižne zbirke GIS v Sloveniji pa lahko najdete na spletnem naslovu: <https://giam.zrc-sazu.si/sl/publikacije/gis-v-sloveniji#v>

Špela Čonč, asistentka ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

